

1.11.2023 Loppuraportti

Vastuullinen työkyvyn tuki – TYÖOTE

Tausta ja yleiskatsaus

TYÖOTE-hankkeen tarkoituksena oli tehostaa julkisen terveydenhuollon ja työterveyshuollon yhteistyötä levittämällä Keski-Suomessa käytössä oleva toimintamalli koko Suomeen syksyyn 2023 mennessä. TYÖOTE-toimintamallissa potilaalle määrätään vain lyhyt sairauspoissaolo ja potilaasta tehdään lähete työterveyshuoltoon yksilöllistä työkyvyn arviointia sekä työkyvyn ja työhön paluun tukitoimien suunnittelua varten. Hankkeen tavoitteena oli saattaa TYÖOTE-toimintamalli käyttöön kaikilla hyvinvointialueilla ainakin yhdessä potilasryhmässä syyskuun 2023 loppuun mennessä. Itä-Suomen yliopisto tutki toimintamallin vaikuttavuutta hankkeen implementaatiovaiheessa.

Tavoitteet

Itä-Suomen yliopiston ja Keski-Suomen hyvinvointialueen välillä solmitun rekisteritutkimuksena toteutettavan vaikuttavuustutkimusta koskevan sopimuksen mukaan yliopisto tuotti professori Janne Martikainen vastuututkijana ”Arviointitutkimuksen vastuullisen asiakasohjausmallin etuisuusmaksu- ja tuottavuusvaikutuksista (ns. Vaikuttavuustutkimus)”. Vaikuttavuustutkimuksen tavoitteena oli tarkastella TYÖOTE-toimintamallin vaikuttavuutta toipilasaikojen pituuksiin ennen ja jälkeen toimintamallin implementaation. Lisäksi tutkittiin TYÖOTE-toimintamallin vaikutuksia sairauspoissaolojen yhteiskunnallisten kustannusten ja Kelan etuisuusmenojen muutoksiin. Hankeaikana yliopisto saavutti nämä asetetut tavoitteet.

Tuotokset

Vaikuttavuustutkimuksen tuloksista on valmisteltu tieteellisen julkaisun käsikirjoitus (Lavikainen P ym. ”Effectiveness of the coordinated return to work model after orthopedic surgery: a register-based study”, käsikirjoitus liitteenä), joka on lähetetty arvioitavaksi julkaisua varten kansainvälisessä tieteellisessä julkaisusarjassa. Kansainvälisen vertaisarvioidun julkaisun lisäksi on julkaistu kansallinen julkaisu (Heiskanen J ym. ”Työterveyshuollon toiminnan vaikuttavuuden arviointi – esimerkkinä TYÖOTE-toimintamalli”. [Työterveyslääkäri](#), 2023;41(1):26–29, saatavilla. Julkaisujen lisäksi saatuja vaikuttavuustuloksia on hyödynnetty hankkeen aikana kehitetyssä pilvipohjaisessa TYÖOTE-laskurissa (saatavilla osoitteessa <https://uef-phoru.shinyapps.io/tyoote/>), jonka avulla vaikuttavuuspotentiaalia voidaan arvioida kansallisesti ja eri hyvinvointialueilla. Lisäksi hankkeessa tuotettiin Policy Brief-muotoinen ”Sairauspoissaolopäivän yksikkökustannus Suomessa” -raportti, joka on saatavissa Itä-Suomen yliopiston Vaikuttavuuden talon internet-sivuilta (<https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/>).

Toteutus

Vaikuttavuustutkimus toteutettiin Itä-Suomen yliopistossa vastuututkija professori Martikaisen tutkimusryhmässä. Tutkimuksessa hyödynnettiin seitsemän hyvinvointialueen sekä HUSin alueen potilastietojärjestelmäpohjaisia tietoja lannerangan välilevyleikkauksista ja lonkan ja polven tekonivelleikkauksista vuosilta 2015–2021. Potilastietojärjestelmistä tunnistettujen potilaiden tiedot yhdistettiin Findatan toimesta Kelan tietoihin maksetuista sairauspäiväraha-kausista, joiden avulla laskettiin potilaskohtainen toipilasaika. Vaikuttavuuden arvioinnissa käytettiin kvasikoikkeellista katkaistun aikasarja-analyysin asetelmaa vertailemalla toipilasaikoja ennen ja jälkeen TYÖOTE-toimintamallin käyttöönottoa, sekä

implementaatioalueen että kontrollialueen, joka ei ollut ottanut toimintamallia käyttöön seuranta-aikana, välillä.

Tutkimusraportti sairauspoissaolopäivän yksikkökustannuksista toteutettiin hakemalla kansalliset eri tahojen tuottamat arviot yksikkökustannuksesta ja laskemalla niistä konsensusestimaatti löydettyjen arvioiden keskiarvona.

TYÖOTE-toimintamallin vaikuttavuuden ennakoarviointiin kehitettiin pilvipohjainen laskuri, jolla voi tuottaa arvioita kolmelle em. potilasryhmälle. Laskuri on saatavissa suomen-, ruotsin ja englannin kielellä. Käyttäjä voi valita laskuriin haluamansa potilasryhmän työkäisten potilaiden määrän, alueen ja arvioida TYÖOTE-toimintamallissa mukana olevien potilaiden osuuden sekä odotetun muutoksen toipilasajan sairauspoissaoloissa. Ennakoarviointien tulokset on havainnollistettu visuaalisesti helpottamaan niiden perusteella tehtäviä päätelmiä.

Keskeiset hyödyt ja hyötyjen kohdentuminen

Vaikuttavuustutkimus osoitti TYÖOTE-toimintamallin lyhentävän jo ensimmäisen implementaatiovuoden aikana ko. potilasryhmien toipilasaikoja suomalaisessa työkäisessä väestössä. Merkittävimmät positiiviset vaikutukset nähtiin erityisesti Keski-Suomessa, jossa toimintamalli on ollut käytössä pisimpään. Kehitettyllä pilvipohjaisella TYÖOTE-laskurilla voidaan tehdä arvioiteja TYÖOTE-toimintamallin yhteiskunnallisista tuottavuusvaikutuksista ko. potilasryhmissä.

TYÖOTE-toimintamallin aikaansaama toipilasaikojen lyhentyminen tuottaa yhteiskunnallisia positiivisia tuottavuusvaikutuksia, joita kohdentuvat laajasti työelämän eri alueille ja tasoille. Lisäksi nopeampi työhön paluu pienentää Kelan maksamien etuusmaksujen määrää. TYÖOTE-toimintamallista tuotettu vaikuttavuustieto ja arviot tuottavuusvaikutuksista tukevat toimintamallin jalkauttamista ja palveluiden integraatiota kansallisesti myös projektivaiheen päättymisen jälkeen.

Liitteet

Lavikainen P ym. "Effectiveness of the coordinated return to work model after orthopedic surgery: a register-based study" (käsikirjoitus, lähetetty arvioitavaksi)

Heiskanen J ym. "Työterveyshuollon toiminnan vaikuttavuuden arviointi – esimerkkinä TYÖOTE-toimintamalli". Työterveyslääkäri, 2023;41(1):26–29). Saatavilla osoitteessa:
<https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tyt/article/ttl02142/search/Ty%C3%B6terveyshuollon%20toiminnan%20vaikuttavuuden%20arviointi%20>

Policy Brief-muotoinen "Sairauspoissaolopäivän yksikkökustannus Suomessa" -raportti, joka on saatavissa Itä-Suomen yliopiston Vaikuttavuuden talon internet-sivuilta (<https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/>)

TYÖOTE-laskuri, saatavilla osoitteessa: <https://uef-phoru.shinyapps.io/tyoote/>